

Een waardevolle hobby onder druk

Richard Francken

Faro/240062/2026/9

DDA

Nederlandse vereniging voor metaaldetectie

Speciale dank aan Margot Reesink, Isabel Grandia en Frank Altenburg voor hun ondersteuning en feedback. Wim Burggraaff, Marjolein Woltering en Machteld Linssen voor hun ondersteuning bij de aanvraag en vooral de flexibiliteit voor het geven van de extra tijd.

Faro nummer: 240062 (<https://faro.cultureelerfgoed.nl/thoughts/2424>)

Illustratie omslag: Tyson Ramiro Kartodikromo

Infographic: Tyson Ramiro Kartodikromo

(c) DDA Nederlandse vereniging voor metaaldetectie

<https://www.detectoramateur.nl/WP/>

Samenvatting

Een waardevolle hobby onder druk

Metaaldetectoristen leveren een belangrijke bijdrage aan archeologisch behoud en aan kennisvorming in Nederland. De metaaldetectiehobby is door het Kenniscentrum voor Immaterieel Erfgoed (KIEN) dan ook erkend als immaterieel erfgoed.

Het is in Nederland toegestaan om in de bovenste 30 centimeter van de bodem (de zogenoemde bouwvoor) te zoeken en te graven, met het argument dat de bouwvoor doorgaans is verstoord door bodembewerking, zoals landbouw en omdat de bouwvoor vanwege die verstoring is vrijgesteld van verplicht archeologische onderzoek. Metaaldetectie is hierdoor de enige manier om vondsten te bergen die anders vaak ongezien verloren gaan. Maar, de metaaldetectiehobby staat onder druk. Leden van de DDA (**DDA Nederlandse vereniging voor metaaldetectie**) ervaren een toenemend aantal verboden door gemeenten en raken in de knoop door onduidelijke en ontoegankelijke informatie, wat vragen en weerstand oplevert. Tegelijkertijd krijgt de DDA vanuit de archeologische wereld vragen over het niet naleven van richtlijnen en illegaal zoeken.

De DDA is in 2025, met subsidie vanuit de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro, gestart met het initiatief voor een routegids **Invloed huidig APV-beleid op metaaldetectie en Faro**. In dit project wordt beoogd metaaldetectie voor de toekomst mogelijk én toegankelijk te houden. Hiertoe vindt onderzoek plaats naar de verschillende Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV's). Mede op basis daarvan wil de routegids detectorzoekers op juiste en eenvoudige/begrijpelijke wijze informeren over waar zoeken wel/niet is toegestaan en gemeenten en andere overheden/terreineigenaren met concrete aanbevelingen adviseren hoe beter om te gaan met metaaldetectie.

Feiten op een rij

Onderzoeksfase 1 van de routegids *Invloed huidig APV-beleid op metaaldetectie en Faro* heeft als hoofddoel inzicht te krijgen in de actuele regels rond metaaldetectie in de Erfgoedwet, gemeentelijke regels, de informatie die officiële instanties delen en de bekendheid van detectoristen met deze regels. Belangrijke onderzoeksvragen zijn onder andere of het aantal detectieverboden toeneemt, wat de kennis van detectoristen over de APV is, en of er eenduidige communicatie is vanuit officiële instanties zoals de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, gemeenten en provincies.

De Erfgoedwet en metaaldetectie: wat mag wel en wat mag niet?

Sinds de inwerkingtreding van het Besluit Erfgoedwet archeologie in 2016 is het gebruik van metaaldetectoren vrijgesteld van het opgravingsverbod, mits in de bodem niet dieper wordt gegraven dan 30 centimeter. Daarvóór werd in Nederland al circa 40 jaar met metaaldetectoren gezocht, maar bestond hierover geen wet- of regelgeving. Overigens geldt deze vrijstelling niet voor (beschermde) rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten of locaties waar een archeologische opgraving plaatsvindt. Ook kunnen gemeenten het gebruik van metaaldetectoren verbieden voor hun gehele grondgebied of delen daarvan.

Over de manier waarop gemeentelijke verboden met betrekking tot metaaldetectie worden vastgelegd en gecommuniceerd bestaan in Nederland geen regels. In praktijk is het daarom aan de detectorist zelf om hier onderzoek naar te doen.

Vondsten melden: een plicht voor iedereen, maar hoe?

De Erfgoedwet schrijft voor dat iedereen die een archeologische toevalsvondst doet – en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat het een archeologische vondst is – deze zo spoedig mogelijk moet melden aan 'de minister'. Ook is de vinder verplicht de vondst zes maanden beschikbaar te houden voor wetenschappelijk onderzoek. De wet definieert alleen niet specifiek wat een archeologische vondst is en geeft ook geen duidelijke procedure voor het melden - niet hoe en niet waar dit moet.

Verwarrende situatie rond melden.

Er is dan ook veel onduidelijkheid over het meldingsproces. Op de website van de RCE staat dat melden met een meldingsformulier via het landelijke Archeologisch Informatiesysteem Archis kan. In de Erfgoedwet zelf staat niets over het zélf registreren van vondsten, alleen dat een melding verplicht is. Elders op de website van de RCE wordt vermeld dat vondsten die met een metaaldetector zijn gedaan bij het landelijke platform Portable Antiquities of the Netherlands (PAN) kunnen worden gemeld. Echter, een melding bij PAN is op dit moment nog altijd geen officiële melding aan de minister.

Bovendien bestaan er tientallen archeologische depots (tien provinciale en zevenentwintig gemeentelijke depots), en veel van hen geven aan dat bij hen ook gemeld kan worden. Tot slot bestaan er andere vondstdatabases die hetzelfde zeggen, zoals het Numismatisch Informatiesysteem (NUMIS) van De Nederlandsche Bank (DNB) en Kunera (voor religieuze insignes). In de praktijk vinden detectoristen vooral hun weg via social media en determinatiefora om hun vondst te laten determineren, maar daarmee doen ze nog geen melding. De tegenstrijdigheden rondom het melden en registreren van vondsten zijn verwarrend. Een kleine steekproef onder burgers toonde tot slot aan dat de meerderheid van de ondervraagden sowieso niet op de hoogte is van de meldplicht en deze daarom ook niet naleeft.

Toename van gemeentelijke regels en verboden.

Gemeenten hebben de bevoegdheid om uitzonderingen op de metaaldetectieregels te maken. Het onderzoek heeft gekeken naar lokale wet- en regelgeving op de website lokaleregelgeving.overheid.nl voor de jaren 2016, 2020, 2024 en 2025. Hoewel het zoeken naar 'metaaldetector' en 'detector' op deze website beperkingen kent, tonen de data een duidelijke trend.

Belangrijkste bevindingen over gemeentelijke regels:

1. **Toename van metaaldetectieregels in APV's:** het aantal APV's met regels over metaaldetectie is toegenomen van 38 in 2016 naar 67 in 2025.
2. **Reden voor opname van metaaldetectieregels in APV's:** in geen van de 67 APV's staat duidelijk omschreven wat de exacte reden is voor het opnemen van een (gedeeltelijk) detectorverbod in de APV en waarom deze daarmee afwijkt van de nationale wetgeving (denk aan de vrijstelling in de Erfgoedwet). De juridische grondslag van deze APV's is onduidelijk, ondanks dat de gemeenten het recht hebben ze in te stellen. Verder onderzoek op dit punt is noodzakelijk.
3. **Daling van aantallen vergunningen en erfgoedverordeningen:** tegelijkertijd is het aantal gemeenten met een vergunningsplicht of erfgoedverordening gedaald.
4. **Verschillen in aanpak:** regels zijn verspreid en verschillend vastgelegd en wijken vaak af van de officiële communicatie van de RCE.
5. **Jargon:** de APV's zijn vaak in gemeentelijk jargon opgesteld en zijn daardoor voor de meeste detectoristen niet goed te begrijpen.
6. **Slechte vindbaarheid:** veel gemeenten publiceren verboden of specifieke regels beperkt of helemaal niet op hun websites, en ontheffingsprocedures zijn vaak onduidelijk. Dat maakt het voor detectoristen lastig om zich aan de regels te houden.
7. **Toename van verboden:** de data laten zien dat het aantal lokale metaaldetectierichtlijnen en -verboden is gestegen. Het aantal verboden nam toe van 17 in 2016 naar 32 in 2025. Aanwijzingsbesluiten (formeel besluit van burgemeester en wethouders) stegen in dezelfde periode van 6 naar 12 en we zagen de beleidsnota's stijgen van 1 naar 7. De cijfers laten duidelijk zien dat gemeenten steeds vaker metaaldetectie reguleren en vaker kiezen voor verboden en aanwijzingsbesluiten. Dit wijst op een toenemende behoefte aan regulering van dit onderwerp op lokaal niveau.

Een anekdote uit Kloosterhaar in 2025 (zie blz. 13) illustreert de slechte bekendheid van burgers en landeigenaren met regels en meldplichten, wat de noodzaak benadrukt voor betere communicatie en voorlichting rond de regels en gedragscodes.

Kennisniveau onder detectoristen: bewustzijn, maar ook hiaten

Een enquête onder detectoristen (81 deelnemers, waarvan 51 DDA-leden) toonde aan dat de meeste zoekers zich bewust zijn van de regels. Ongeveer 84% van alle deelnemers (en 88,2% van de DDA-leden) is bekend met de APV. Ook is 74,2% op de hoogte van een specifiek verbod en weet 79,4% of detectie beperkt is tot aangewezen gebieden.

Samengevat: De resultaten zijn overwegend positief; de meeste zoekers zijn (globaal) bekend met regels en lokale beperkingen. De uitdaging ligt in het bereiken van de resterende groep en het verbeteren van de toegankelijkheid en begrijpbaarheid van informatie.

Algemene aanbevelingen

1. **Voor gemeenten, provincies en erfgoedinstanties:** metaaldetectie kan helpen bij het redden van vondsten in de bouwvoor die anders misschien verloren gaan, mits ze goed gemeld en geregistreerd worden. De detectorbepalingen in APV's perken de landelijke vrijstellingsbepaling in en moeten daarom zeer zorgvuldig worden toegepast – bij voorkeur worden geschrapt.
2. **Voor gemeenten, provincies en erfgoedinstanties:** bied publieksinformatie in eenvoudige taal, geef duidelijke stappen en contactmogelijkheden, en zorg dat informatie goed vindbaar is op websites.
3. **Voor detectoristen:** informeer je vooraf over lokale regels en locaties, neem bij twijfel contact op met gemeente, provincie of erfgoedinstantie, en **meld** vondsten bij PAN.
4. **Voor voorlichters:** de communicatie moet kort, concreet en laagdrempelig zijn, met heldere koppen en eenvoudige formulieren.

Wantrouwen binnen de metaaldetectiegemeenschap: de keerzijde van het verhaal

Een analyse van de post in Facebookgroepen en lokale forums onthulde een aanzienlijk negatief sentiment en wantrouwen rond het melden van vondsten. Dat wantrouwen wordt gevoed door diverse percepties en ervaringen:

1. **Angst voor gebiedssluitingen:** detectoristen vrezen dat meldingen leiden tot het afsluiten van gebieden of het verdwijnen van 'hotspots'.
2. **Vrees voor verlies van vondsten en eigendom:** sommigen geloven dat waardevolle objecten bij melding in beslag worden genomen, wat leidt tot het advies 'Niet melden, anders raak je alles kwijt.'
3. **Administratieve last:** melden wordt gezien als veel papierwerk en bureaucratie, waardoor men de voorkeur geeft aan het privé behouden van vondsten.
4. **Vergelding en protest:** voor sommigen is het niet melden een bewuste reactie op het als beperkend ervaren overheidsbeleid.
5. **Sociale druk:** er heerst sociale druk en afkeuring binnen de gemeenschap tegenover leden die wél melden, uit angst dat dit leidt tot verlies van toegang tot (veelbelovende) zoekgebieden voor anderen.

Ondanks de positieve bijdrage van organisaties als DDA en PAN, die laten zien dat vondsten gewaardeerd worden en niet worden afgepakt, blijft dit wantrouwen bestaan.

Samen sterker: aanbevelingen voor betere samenwerking

Om meldingen te stimuleren en de samenwerking te verbeteren, worden de volgende aanbevelingen gedaan.

1. **Duidelijk en transparant gebiedsbeheer:** leg uit waarom gebieden eventueel worden afgesloten (een taak voor gemeenten en provincie), om speculatie te voorkomen.
2. **Helderheid over eigendom en vondstrecht:** leg het juridisch kader eenvoudig uit, inclusief de rechten van de vinder. Vertel wat er met vondsten gebeurt (bruikleen, vergoeding) en zorg voor een transparante afhandeling.
3. **Meldingsproces vereenvoudigen:** maak het meldingssysteem laagdrempelig met eenvoudige digitale formulieren, apps of stappenplannen. Bied begeleiding aan en geef PAN meer middelen om hierin een centrale rol te spelen.
4. **Betrek de detectiegemeenschap:** organiseer dialoogplatforms, bijeenkomsten en overleggroepen om zorgen te bespreken. De detectiegemeenschap kan zo meewerken en invloed hebben op het te vormen beleid, dat zo een groter draagvlak krijgt. Benadruk de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor erfgoedbehoud.
5. **Erkenning en waardering:** laat zien dat de vondsten en de bijdragen van detectoristen waardevol zijn door publieke erkenning, tentoonstellingen en het delen van succesverhalen. Denk aan extra financiële middelen voor DDA en PAN om dit te ondersteunen.
6. **Betere voorlichting:** investeer in betere voorlichting onder ambtenaren én archeologen over de meerwaarde van metaaldetectie.
7. **Onderwijs:** neem metaaldetectie op als vast onderwerp in archeologisch onderwijs.

Met deze stappen kan de samenwerking tussen detectoristen en erfgoedinstellingen verbeteren en de meerwaarde van metaaldetectie beter worden benut - denk aan beter behoud van erfgoed, mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek én publieksbereik (via verhalen, museumexposities, mediaberichten, enzovoorts).

Inleiding

Achtergrond

Detectoristen bieden een waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van archeologische kennis. In dit kader is voor hen een uitzondering gemaakt op het opgravingsverbod in de Erfgoedwet. Verstoring van de bovenste 30 centimeter van de bodem, de zogenoemde bouwvoor, is toegestaan. Metaaldetectie is bovendien in Nederland erkend als immaterieel erfgoed. Toch staat de beoefening van dat immaterieel erfgoed onder druk.

Vanuit de leden van de DDA Nederlandse vereniging voor metaaldetectie komen veel vragen over het toenemend aantal verboden en de verplichting om bij de gemeente een ontheffing voor de hobby aan te schaffen. Ook krijgen we opmerkingen over de onduidelijkheid en toegankelijkheid van de informatie. De keerzijde van dit verhaal is dat wij als vereniging ook vanuit het archeologisch veld vragen krijgen waarom onze leden zich niet aan de richtlijnen houden en er veel illegaal wordt gezocht.

Kloppen deze beweringen, en wat ligt eraan ten grondslag?

Doelstelling

Er worden veel uitspraken gedaan die als waarheid worden neergezet. De vraag is of ze ook door concrete data worden onderbouwd. Met onderzoeksfase 1 van de routegids ***Invloed huidige APV-beleid op metaaldetectie en Faro*** willen we op basis van actuele gegevens vooral:

1. Inzichtelijk maken wat de Erfgoedwet nu voorschrijft.
2. Inzichtelijk maken wat de door gemeenten ingestelde gemeentelijke regels rond metaaldetectie waren op de peildata 1-1-2016, 1-1-2020, 1-1-2024 en 1-1-2025.
3. Inzichtelijk maken in welke lokale verordeningen er regels rond metaaldetectie zijn vastgelegd.
4. Inzichtelijk maken welke informatie er vanuit officiële instanties wordt gedeeld.
5. Inzichtelijk maken of de detectorist bekend is met de regels (door middel van een enquête).
6. Inzichtelijk maken of deze informatie eenvoudig is terug te vinden (door middel van een steekproef).
7. Met deze inzichten kunnen we dan een voorzichtige eerste conclusie trekken, die moet leiden tot vervolgonderzoeken.

In deze fase gaan we nog niet in op de redenen waarom een gemeente bepaalde regelgeving rond metaaldetectie heeft opgesteld.

Vraagstelling onderzoek

Het onderzoek moet minimaal de volgende vragen beantwoorden:

- 1) Is er daadwerkelijk een toename van het aantal detectieverboden in Nederland te zien?
- 2) Op hoeveel andere plaatsen dan de APV en de Erfgoedwet zijn er gemeentelijke regels rond metaaldetectie vastgesteld?
- 3) Wat is de kennis rond APV onder de detectoristen?
- 4) Is er eenduidigheid in communicatie vanuit de officiële instanties als de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, gemeenten en provincies?
- 5) Welke inhoudelijke vervolgvragen zouden er gesteld moeten worden?

Erfgoedwet

Erfgoedwet en metaaldetectie

In de Erfgoedwet is in artikel 5.1 het opgravingsverbod beschreven. Tot 2016 werd metaaldetectie vaak gedoogd, maar met de publicatie van het Besluit Erfgoedwet archeologie in datzelfde jaar wordt er (in artikel 2.2) een vrijstelling van dit opgravingsverbod gegeven. Deze vrijstelling geldt voor het gebruik van metaaldetectoren, mits de bodem niet dieper wordt verstoord dan 30 centimeter onder het landoppervlak.

Het besluit maakt ook duidelijk waar deze vrijstelling niet van toepassing is. Zo is het logisch dat er niet gezocht mag worden op rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten en op locaties waar een archeologische opgraving plaatsvindt. Een belangrijke regel is dat de gemeenteraad voor het gehele grondgebied van de gemeente of voor delen daarvan het eerste lid van het opgravingsverbod buiten toepassing kan verklaren. Dit betekent dat de gemeenteraad het gebruik van metaaldetectoren kan verbieden. Deze regel vormt de basis voor dit onderzoek naar het gebruik van metaaldetectie in Nederland.

Erfgoedwet en vondstenmelden

In de Erfgoedwet staat in paragraaf 5.4, Meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming, beschreven waar je als burger aan moet houden als je een archeologische toevalsvondst doet. Paragraaf 5.10, Archeologische toevalsvondst, geeft de volgende omschrijving:

1. Degene die anders dan bij het verrichten van opgravingen een vondst doet waarvan hij **weet** dan wel **redelijkerwijs** moet vermoeden dat het een archeologische vondst betreft, meldt dit zo spoedig mogelijk bij Onze Minister.
2. De gerechtigde tot een archeologische vondst als bedoeld in het eerste lid, is gehouden de vondst gedurende zes maanden, te rekenen van de dag van de in het eerste lid bedoelde melding, ter beschikking te houden of te stellen voor wetenschappelijk onderzoek.

Deze regel is niet alleen relevant voor metaaldetectie, maar geldt voor iedere burger. Het wetsartikel biedt alleen geen specifieke informatie over de definitie van een archeologische vondst of over de procedure voor het melden daarvan. Burgers zullen zelf onderzoek moeten doen om deze informatie te achterhalen. In artikel 1.1 staat weliswaar een definitie: 'archeologische vondst: overblijfsel, voorwerp of ander spoor van menselijke aanwezigheid in het verleden afkomstig van een archeologisch monument'. In de brochure **Metaaldetectie in Nederland** ¹ op de website van de RCE en PAN wordt wel een poging gewaagd: 'In principe moeten alle vondsten worden gemeld, maar niemand heeft behoefte aan modern materiaal zoals aluminiumfolie en schroeven. In de praktijk kunnen alle vondsten van voor 1946 waardevolle informatie opleveren'.

Onderstaande tabel geeft een voorbeeld hoe er gehandeld dient te worden met de vondst van een muntstuk van 5 cent.

Munt	Jaartal	Melden
5 cent Wilhelmina (rond)	1907	Wel
5 cent Wilhelmina (vierkant)	1941	Wel
5 cent Wilhelmina (rond)	1948	Niet

Een kleine steekproef onder familieleden, vrienden en collega's heeft aangetoond dat het merendeel van hen niet op de hoogte is van de meldplicht en deze ook niet naleeft. Dit benadrukt de noodzaak voor meer bewustwording en informatie over de verplichtingen rondom archeologische vondsten.

Vraag: Tijdens het tuinieren vind je een zilveren munt met het jaartal 1691 en een ruiter te paard erop. Wat doe je?

Ik meld het bij de gemeente	1*
Ik meld het bij de provincie	1*
Ik doe niets	8

** Is bekend met metaaldetectie*

Vraag: Ben je bekend met de meldplicht van een archeologische toevalsvondst?

Ja	2*
Nee	8

** Zijn bekend met metaaldetectie*

Op verschillende websites is informatie te vinden over metaaldetectie en vondstenmeldingen, maar er zijn enkele tegenstrijdigheden die opvallen.

Op de website van de RCE wordt de meldingsplicht duidelijk beschreven ². Meldingen moeten gedaan worden via Archis of met behulp van een meldingsformulier. Particulieren kunnen een archeologische toevalsvondst melden bij de gemeente of provincie, die verantwoordelijk is voor het vastleggen van deze vondsten in Archis. Daarnaast kunnen zij ook het vondstmeldingsformulier ³ invullen.

Echter, op dezelfde website van de RCE staat vermeld dat vondsten die met een metaaldetector zijn gedaan, moeten worden gemeld bij de RCE of bij PAN ⁴. Het is belangrijk op te merken dat een melding bij PAN momenteel geen officiële melding aan de minister is. Bovendien is er een verschil in de gedetailleerdheid van de meldingen: het meldingsformulier van de RCE staat groepsmeldingen toe en stelt geen vragen over maten en gewicht, terwijl dit bij PAN anders kan zijn.

Op de website van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed wordt opnieuw verwezen naar het Archis-formulier, zoals dit op de website van de RCE staat. Deze afwijkende benadering kunnen verwarrend zijn voor degenen die willen voldoen aan de meldingsplicht.

Samenvatting

Het Besluit Erfgoedwet archeologie (2016) bevat een vrijstelling van het opgravingsverbod voor het gebruik van een metaaldetector. Zoeken met een metaaldetector is op grond van die vrijstelling toegestaan, op voorwaarde dat er niet dieper dan 30 cm wordt gezocht. Dat is de landelijke situatie.

Gemeenten kunnen in hun eigen APV een metaaldetectieverbod instellen voor hun gehele of gedeeltelijke grondgebied en daarmee de vrijstelling buiten toepassing verklaren. De wetgeving schrijft niet voor waar die beperkingen worden vastgelegd en op welke wijze die moet worden gecommuniceerd. Het is aan de detectorist om hier verder onderzoek naar te doen.

In de Erfgoedwet zelf staat dat vinders verplicht zijn een archeologische toevalsvondst of waarneming te melden. Dat moet bij de minister gebeuren, maar op welke wijze is niet duidelijk en de verschillende instanties geven geen eenduidige informatie.

Verder is niet helder wat een archeologische vondst is - er bestaat geen eensluidende definitie. Er wordt van uitgegaan dat de vinder dit weet dan wel redelijkerwijs kan vermoeden. Het is opnieuw aan de detectorist om hier verder onderzoek naar te doen.

Inzicht in gemeentelijke regels rond metaaldetectie

Gemeenten hebben de mogelijkheid om de vrijstelling voor metaaldetectie niet te laten gelden voor delen van hun grondgebied.

Als start is gebruik gemaakt van de overheidswebsite <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/>. Dit is de plek waar alle wet- en regelgeving van lokale overheden kan worden doorzocht.

We hebben onderzocht of er op 1 januari in de gemeente een geldige/actieve verordening is waarin een bepaling is opgenomen rond metaaldetectie, omdat we die dag een dagje willen zoeken.

Voor de inventarisatie en de uiteindelijke analyse is de datum 1 januari in vier verschillende jaren gekozen. In de onderstaande tabel staan de jaren die gekozen zijn met een korte onderbouwing.

Jaar	Onderbouwing
2016	Met de inwerkingtreding van de Erfgoedwet op 1 juli 2016 is metaaldetectie toegestaan onder een aantal voorwaarden die zijn vastgelegd in regels en een gedragscode. Tot dat moment heerste er een gedoogbeleid. Gemeenten konden al in een APV of een andere verordening een verbod op metaaldetectie en gebruik van een detector invoeren. Door 1 januari 2016 als baseline te nemen kan worden onderzocht of het aantal verboden is toegenomen.
2020	In 2020 is de Erfgoedwet 3,5 jaar actief. Daarnaast is het 4 jaar na de gekozen baseline en hebben de gemeenten de tijd gehad om in beeld te krijgen wat de nieuwe Erfgoedwet voor hen kan betekenen.
2024	In 2024 is de Erfgoedwet 7,5 jaar actief. Daarnaast is het 8 jaar na de gekozen baseline en hebben de gemeenten de tijd gehad om in beeld te krijgen wat de nieuwe Erfgoedwet voor hen kan betekenen. Daarbij is op 1 januari 2024 de Omgevingswet ingegaan, die de huidige APV en andere verordeningen gaat vervangen.
2025	Sinds 1 januari 2024 heeft iedere gemeente een omgevingsplan. Dit omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk deel en een nieuw deel. Gemeente hebben tot eind 2031 de tijd om de inhoud van het tijdelijke deel om te zetten naar regels in het nieuwe deel. In 2025 is de nieuwe Omgevingswet een jaar actief. Hoeveel omgevingsplannen zijn erbij gekomen en hoe zijn de detectorrichtlijnen en -verboden hierin opgenomen?

Bij het zoeken is gebruik gemaakt van het toepassen van extra zoekcriteria. Zo zochten we eerst in de tekst op het woord 'metaaldetector' en de geldigheidsperiode 'Op datum' en de datum '01-01-20xx'. Daarna vervingen we het woord 'metaaldetector' door 'detector'. In beide gevallen representeert 'xx' de waarde voor het jaar aangegeven in de tabel hierboven. Het is goed om te melden dat zoeken op het woord 'detector' een ander resultaat geeft dan het zoeken op het woord 'metaaldetector'. Op deze wijze zouden in theorie alle regelingen waar iets over 'metaaldetector' of 'detector' wordt geschreven naar voren moeten komen. Maar de zoekfunctionaliteit op de website van 'overheid.nl' is beperkt, waardoor detectoristen mogelijk niet de juiste informatie kunnen krijgen.

Zoekfilter

Alle filters herstellen

Geselecteerde filters (3)

Zoekwoord in tekst: metaaldetector

Datum: 1-1-2025

Gemeenten: Westland

Locatie

4 cijfers van postcode

Bijv. 1234

Woord of zinsdeel

Zoekwoord in titel

Zoekwoord

Woord in tekst

metaaldetector

Wetstechnische gegevens

Opnieuw zoeken

Sorteer op: Datum | Titel

Aantal: 10 | 20 | 50 | 100 | 200

Download

Zoekresultaten 1-3 van de 3 resultaten

Algemene plaatselijke verordening Westland 2019

Geldend van 15-10-2024 t/m heden | Uitgegeven door: Westland

Mandaatregeling college en burgemeester Westland 2024

Regeling vervallen per 01-01-2026

Uitwerkingtredingdatum 01-01-2026

Geldend van 06-03-2024 t/m 31-12-2025 | Uitgegeven door: Westland

Aanwijzingsbesluit ex artikel 5.10.1 APV Westland 2007

Geldend van 01-03-2003 t/m heden | Uitgegeven door: Westland

Opmerking: Om de resultaten te controleren hebben we steekproefsgewijs voor een aantal gemeente specifiek nog een keer gezocht. In dit voorbeeld de gemeente Westland.

Algemene plaatselijke verordening Westland 2019 Geldend van 15-10-2024 t/m heden	Afdeling 13: Zoeken van blindgangers, munitie, explosieven en wapens
Wetstechnische informatie	Artikel 5:70 Verbod op detectieapparatuur
Regeling tekst	- Het is verboden een metaaldetector of enig ander detectievoorwerp te hebben dan wel te gebruiken in de door de burgemeester aangewezen gebieden. - De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod. - Onverminderd artikel 1:8 kan de burgemeester de ontheffing weigeren, indien naar zijn oordeel moet worden aangenomen dat de woon- en leefomgeving op ontoelaatbare wijze nadelig wordt beïnvloed. - Het verbod in het eerste lid geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien bij of krachtens de Beoordelingsrichtlijn Conventionele Explosieven (BRL-OCE).
Inhoudsopgave	
Intitule >	
Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen >	
Hoofdstuk 2 Openbare orde en veiligheid, volksgezondheid en milieu >	

Opmerking: Om de resultaten te controleren hebben we steekproefsgewijs voor een aantal gemeente specifiek nog een keer gezocht en de tekst gelezen. In dit voorbeeld de gemeente Westland.

De resultaten zijn:

- Zoekopdracht datum 01-01-2016 heeft als resultaat bij zoeken op 'metaaldetector' 70 resultaten en bij het zoeken op 'detector' 16 resultaten.
- Zoekopdracht datum 01-01-2020 geeft bij zoeken op 'metaaldetector' 77 resultaten. Op 'detector' 18 resultaten.
- Zoekopdracht datum 01-01-2024 geeft bij zoeken op 'metaaldetector' 100 resultaten. Op 'detector' 21 resultaten.
- Zoekopdracht datum 01-01-2025 geeft bij zoeken op 'metaaldetector' 96 resultaten. Op 'detector' 21 resultaten.

Om de cijfers in perspectief te plaatsen hebben we naast de geïnventariseerde verordeningen ook de tabellen van de gemeentelijke indeling die beschikbaar worden gesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikt. Door deze data te combineren ontstaat een reëel beeld van de ontwikkeling.

Ontwikkeling gemeentelijke indeling

In de onderstaande tabel wordt een overzicht getoond van het aantal gemeenten per provincie per peiljaar.

Nederlandse provincies	2016	2020	2024	2025
Drenthe	12	12	12	12
Flevoland	6	6	6	6
Fryslân	24	18	18	18
Gelderland	54	51	51	51
Groningen	23	12	10	10
Limburg	33	31	31	31
Noord-Brabant	66	62	56	56
Noord-Holland	48	47	44	44
Overijssel	25	25	25	25
Utrecht	26	26	26	26
Zeeland	13	13	13	13
Zuid-Holland	60	52	50	50
Totaal	390	355	342	342

- Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/overig/gemeentelijke-indelingen-per-jaar>

De ontwikkeling van gemeenten en gemeentelijke herindelingen hebben invloed gehad op de geldende detectorverboden. Door gemeentelijke herindelingen zijn er gebieden ontstaan waar

voorheen geen detectorverbod gold, maar waar dat nu wel het geval is. Een voorbeeld hiervan is de gemeente Gooise Meren. De voormalige gemeente Naarden kende sinds de APV van 2013 een detectorverbod, terwijl de gemeenten Bussum en Muiden geen dergelijk verbod hadden. Na de samenvoeging van deze gemeenten tot de gemeente Gooise Meren is het detectorverbod van toepassing geworden op het gehele gemeentelijke grondgebied, en dus ook op de voormalige gemeenten Bussum en Muiden.

Soorten verordeningen

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed heeft een duidelijk standpunt: detectoristen moeten actief zorgdragen dat zij de relevante landelijke- en gemeentelijke regelgeving kennen en naleven. Hier wordt ook verwezen naar het uitgangspunt van goed burgerschap. De vraag blijft daarbij in hoeverre dit realistisch is. Op de website van de RCE staat een korte uitleg over vondstenmelden ⁵ en een link naar de verkorte versie van de regels rond metaaldetectie die in samenwerking met de PAN is gemaakt ⁶. Op de PAN-website is ook een uitgebreide brochure terug te vinden ⁷.

Burgers kunnen niet van alles op de hoogte zijn, maar moeten wel weten dat er regels bestaan en waar ze die kunnen vinden. Een vervolgonderzoeksvraag zal dan ook zijn hoe eenvoudig het voor een burger is om alle relevante informatie te vinden is. Waarbij ook gekeken gaat worden of verschillende bronnen tegenstrijdige informatie geven.

De hoeveelheid wet- en regelgeving (wetten, Algemene Maatregelen van Bestuur, ministeriële regelingen, beleidsregels, gemeentelijke verordeningen) is groot. Voor leken kan dit snel als een ondoordringbaar geheel aanvoelen.

Niet alleen het kennen van regels is relevant; het juiste begrip en de interpretatie van bepalingen is heel belangrijk, maar vaak lastig. Sommige bepalingen zijn helder, andere vragen juridische uitleg.

De rechtspraak speelt een belangrijke rol in het verduidelijken van termen en toepassing bereiken. Op de website van de Rechtspraak is op zoekterm 'metaaldetector' in de periode 1-1-2016 en 5-9-2025 een vijftigtal uitspraken te vinden waarin het woord 'metaaldetector' voorkomt ⁸. Slechts twee uitspraken hebben betrekking op het gebruik van een metaaldetector. De zaken 03.233706.21 en 03.233705.21 en 01.995063.17 (tul) dienden voor de rechtbank in Limburg. In beide gevallen ging het om de illegale opgraving en diefstal van resten of delen van een neergestorte Supermarine Spitfire Mark XI, een Engels militair vliegtuig. Hier is de metaaldetector gebruikt voor het lokaliseren van het wrak. De uitspraken geven voor dit onderzoek geen aanvullende verduidelijkingen. Er zijn op dit moment, behalve de hierboven genoemde, geen rechterlijke uitspraken gepubliceerd die over het gebruik van metaaldetectoren gaan. Kortom: hoe lokale verboden zich verhouden tot de landelijke vrijstelling en of deze in redelijkheid zijn vastgelegd is nog niet door de rechter getoetst.

Zowel landelijke als lokale regelgeving is van belang bij het gebruik van een metaaldetector. Lokale verschillen (gemeentelijke APV's, verordeningen en aanwijzingsbesluiten) maken uniforme naleving lastiger.

Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten verschillende instrumenten gebruiken om metaaldetectie te reguleren. Voorbeelden van typen besluiten of regelingen waarin metaaldetectie expliciet aan de orde kan komen:

- Algemene plaatselijke verordening (APV);
- Aanwijzingsbesluit;
- Erfgoedverordening;
- Archeologieverordening;
- Beleidsnota's met handhavings- of vergunningenbeleid;
- Verordening fysieke leefomgeving;

Dit geeft ook meteen de uitdaging aan. De RCE heeft op zijn website een brochure geplaatst waarin de gedragscode en regels worden geduid ⁹. Daarin wordt duidelijk gewezen op het controleren van de APV en/of erfgoedverordening van een gemeente. Deze brochure wordt ook via PAN, de DDA en professionele detailhandelaren als De Detectorshop, Detectiespecialist D.J. Laan, Detector Plaza en Detect Metaaldetectors verspreid. Die besteden ook veel tijd aan het uitleggen van de spelregels van de metaaldetectie bij de verkoop aan een beginnende detectorist. Dat is een groot verschil met de detectors die via sites als Aldi, Lidl, Action, Bol.com, Marktplaats, Amazon of Chinese websites als Temu en AliExpress worden verkocht. Hier wordt op geen enkele manier aandacht geschonken aan het wijzen op de geldende gedragscode en regelgeving.

Anekdote, Kloosterhaar 2025

Tijdens mijn vakantie in Kloosterhaar ben ik bij een aardappelboer langs gegaan om toestemming te vragen. De boer en zijn zoontje van twaalf stonden mij te woord. Het zoontje was heel enthousiast. Hij had een metaaldetector gekregen van zijn ouders. "Niet zo'n goede hoor, want we hebben hem via Bol.com gekocht." Toen ik aan de boer vroeg of hij en zijn zoon zich bewust waren van de regels rond het gebruik van de metaaldetector en het melden van de vondsten stonden ze me aan te kijken of ze water zagen branden.

Duidelijk was dat er geen enkel moment over mogelijke regels was nagedacht. Sterker, de boer was van mening dat hij daar gewoon mocht zoeken omdat het zijn land was. De mededeling dat de gemeentegebieden kan aanwijzen of een volledig verbod kan uitvaardigen was voor hem echt nieuws. Ook het melden van vondsten riep vragen op. Na wat uitleg kwam er een vraag: "Maar die munt uit 1693 die ik een paar jaar geleden op het veld heb gevonden, moet ik die dan ook melden?"

Dit verhaal geeft wel aan hoe weinig er bij de burger bekend is over het onderwerp archeologische toevalsvondsten, maar ook dat er in de communicatie en verspreiding van de gedragscode en regels nog veel winst te behalen is. Er is een grote groep Nederlanders die een detector aanschaff

voor zichzelf of hun kind(eren) maar die totaal niet stilstaat bij eventuele regels waar je aan moet houden.

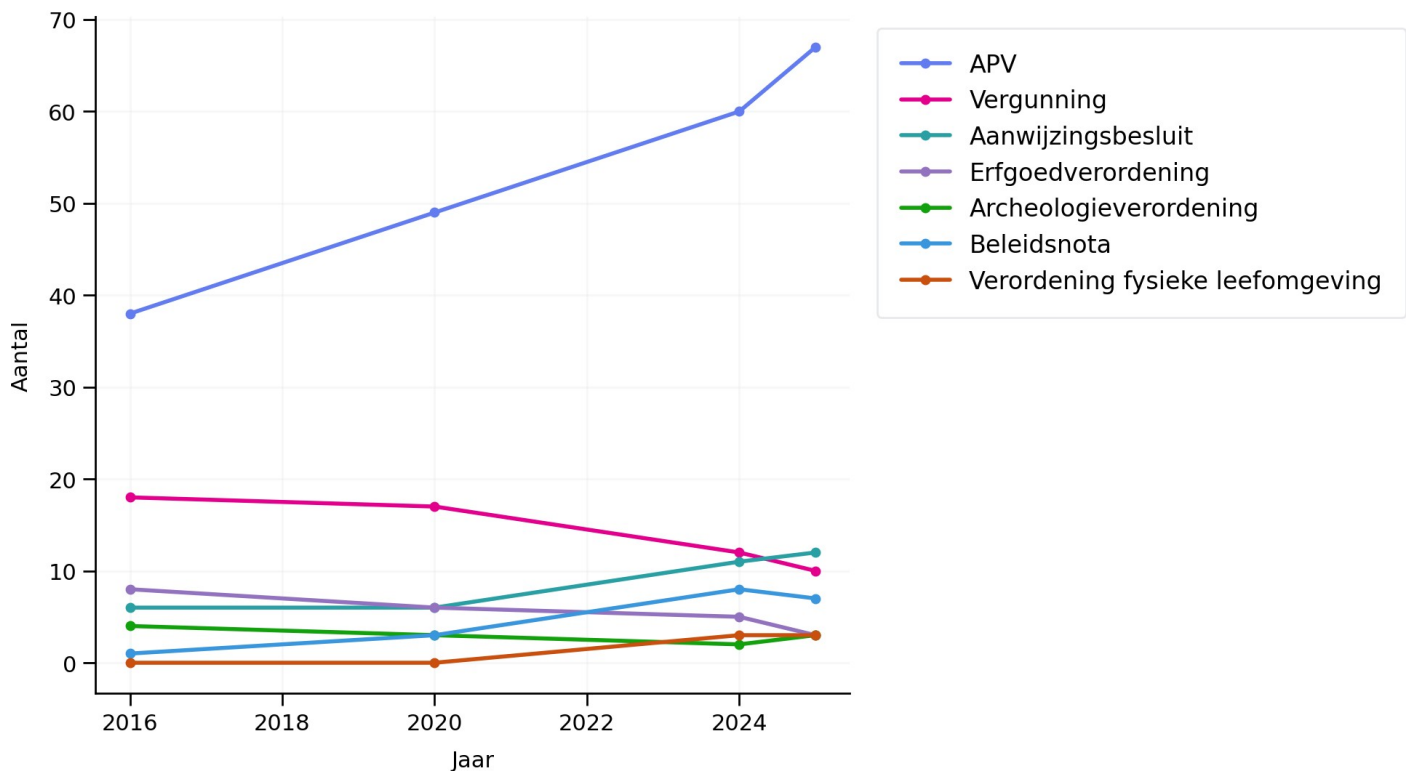
Een vervolgvraag die onderzocht zou kunnen worden is op welke wijze we die kennis kunnen verspreiden. Metaaldetectie onderdeel maken van het lesmateriaal voor geschiedenis zou een mogelijkheid kunnen zijn. Het stimuleert de interesse in geschiedenis en we kunnen op deze manier ook de gedragscodes en regels op een leuke manier overdragen. Otto Torenbosch, lid van de DDA, heeft een mooi kinderboek geschreven over Sam en Saar, waarbij hij voor de groepen 6 tot en met 8 in het basisonderwijs educatief materiaal heeft gemaakt ¹⁰.

Wat zeggen de data over het aantal verordeningen?

De vraag is: 'Kunnen data aantonen of er meer of minder detectorverboden zijn gekomen?' Bij het verzamelen van de data hebben we gebruik gemaakt van de website waar alle wetgeving door de overheid wordt gepubliceerd¹¹. Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk al heb beschreven, hebben we een ruime zoekopdracht gegeven en heb ik alle verordeningen meegenomen waar iets over metaaldetectie wordt gezegd of die relevant zijn voor de metaaldetectie zoals deze door de detectorist wordt uitgeoefend. De gevonden APV's waren gepubliceerd en actueel op de peildatum van 1-1-20xx.

	2016	2020		2024		2025	
<i>APV</i>	38	49	↑	60	↑	67	↑
<i>Vergunning</i>	18	17	↓	12	↓	10	↓
<i>Aanwijzingsbesluit</i>	6	6	↔	11	↑	12	↑
<i>Erfgoedverordening</i>	8	6	↓	5	↓	3	↓
<i>Archeologieverordening</i>	4	3	↓	2	↓	3	↑
<i>Beleidsnota</i>	1	3	↑	8	↑	7	↓
<i>Verordening fysieke leefomgeving</i>	0	0	↔	3	↑	3	↑

Ontwikkeling per verordening (2016-2025)

De inventarisatie toont dat regels over metaaldetectie verspreid zijn vastgelegd in lokale verordeningen en dat er een diversiteit in beleid rond die vastlegging bestaat. Waar vanuit de RCE wordt gewezen naar de APV hebben gemeente dit niet alleen in de APV, maar in verschillende verordeningen vastgelegd. Deze lokale voorschriften wijken dan ook af van de officiële communicatie van de RCE die via PAN, de DDA en professionele detectorshops wordt verspreid.

Uitzonderingen certificeringsplicht

Het nieuwe certificeringsstelsel

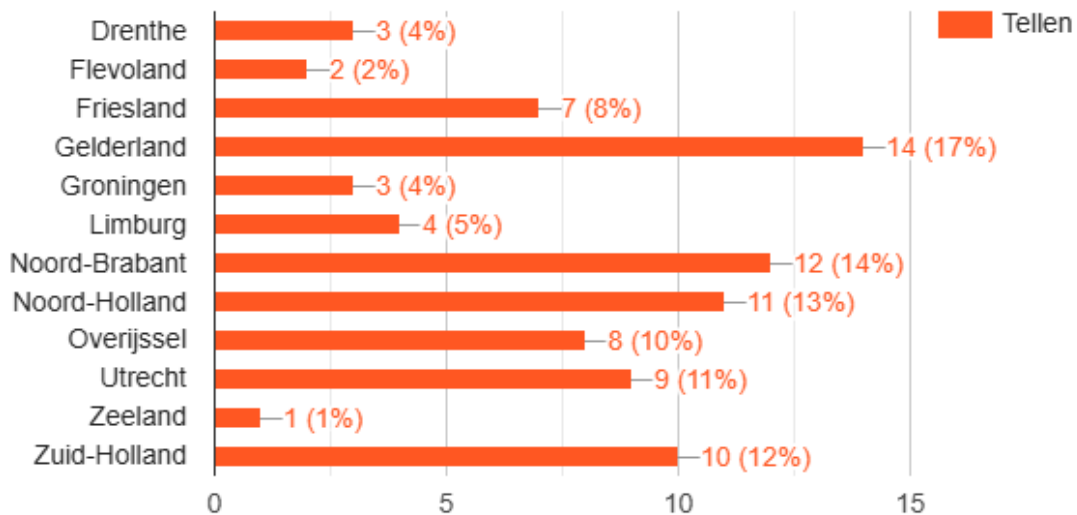
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedwet/archeologie-voor-vrijwilligers-en-de-erfgoedwet>

Burgers hebben de verantwoordelijkheid om zich te informeren over geldende wet- en regelgeving. Maar in de praktijk werkt dat niet altijd: een steekproef in Gelderland laat een duidelijk patroon zien. Veel Gelderse gemeenten kennen verboden of specifieke regels (vaak voor recreatiegebieden), maar publiceren die slecht of helemaal niet op hun websites. Verwijzingen naar APV's leiden vaak naar verouderde of landelijke overheidspagina's in plaats van naar heldere gemeentelijke instructies. Ontheffingsprocedures zijn vaak onduidelijk of niet voor particulieren toegankelijk (bijvoorbeeld in Arnhem en Nijmegen). Door de diversiteit in beleid en slechte vindbaarheid lopen detectoristen het risico gemeentelijke verboden of lokale richtlijnen te missen.

De data laten bovendien zien dat het aantal lokale metaaldetectierichtlijnen en -verboden is toegenomen. We hebben niet kunnen vaststellen of het areaal waar de vrijstelling wordt ingeperkt ook is toegenomen. Deze informatie is niet publiekelijk beschikbaar er zou per gemeente opgevraagd moeten worden. Bij een steekproef bij drie gemeenten was het resultaat: 'U kunt bij ons langskomen om het in te zien' (230 km reizen), 'Er wordt contact opgenomen' (na ruim anderhalve maand nog geen contact) en geen reactie. De gebruikte dataset geeft wél kwantitatief inzicht in waar en hoe vaak er regels bestaan, maar verklaart niet hoe het komt dat die toename plaatsvindt. Gesprekken met betrokkenen wijzen op meerdere mogelijke beweegredenen. Daarom richt fase 2 van het onderzoek zich op het achterhalen van die onderliggende redenen en op het formuleren van gerichte adviezen.

Inventarisatie APV-kennis over beperkingen metaaldetectie

Om beter te begrijpen wat het kennisniveau onder detectoristen is hebben we een korte enquête gehouden die via de website van de DDA kon worden ingevuld. Deze enquête is via de website, Facebook-groepen en LinkedIn verspreid.

84 personen hebben de moeite genomen om deze in te vullen en zo een eerste indruk te geven welke kennis er bij zoekers aanwezig is. Bij de beantwoording van de vragen waren de 12 provincies vertegenwoordigd, wat een mooi eerste inzicht geeft.

Van de deelnemers aan de enquête zijn er 53 lid van de DDA. Van alle deelnemers geven 70 personen (**83,3%**) aan dat ze bekend zijn met de APV; onder DDA-leden is dat 45 personen (**84,9%**). Dat is een goede score de overgrote meerderheid van de DDA leden weet van het bestaan van regels maar ondanks de promotie via website en magazine ligt het percentage onder DDA-leden niet op 100%. Het is dan ook juist waardevol om te onderzoeken waarom een deel van de leden nog onbekend is met de regels en welke informatiebehoefte er nog bestaat. Ook dat is een concrete vervolgvraag voor het vervolgonderzoek.

Verder tonen de data:

- **74,2%** van de deelnemers is bekend met een specifiek verbod in hun eigen zoekgebieden.
- **79,4%** weet dat detectie is beperkt tot door de gemeente aangewezen gebieden.

De resultaten zijn overwegend positief, de meeste zoekers zijn zich bewust van regels en lokale beperkingen. De belangrijkste uitdaging is het bereiken van de resterende groep; dit vraagt een gezamenlijke aanpak (DDA, gemeenten, PAN/RCE, detailhandel) om communicatie en toegankelijkheid van de informatie te verbeteren.

Toegankelijke, heldere informatie is cruciaal: die moet niet alleen op het bestaan van regels wijzen, maar vooral begrijpelijke uitleg geven over toepassing en procedures (vergunningen, meldingen, toegestane locaties). Dit verkleint het risico op onbewuste overtredingen en versterkt de bescherming van ons cultuurhistorisch erfgoed.

Gemeenten, provincies en erfgoedinstanties hebben hier een belangrijke rol in. Hun publieksinformatie heeft idealiter de volgende kenmerken:

- Publieksinformatie wordt in eenvoudige, begrijpelijke taal aangeboden;
- Voor vragen en vergunningaanvragen zijn er heldere stappenschema's en duidelijke contactmogelijkheden;
- De informatie is zowel op gemeentelijke en provinciale websites als bij de RCE goed vindbaar.

Detectoristen hebben ook een belangrijke taak:

- Vooraf naar lokale regels en locaties informeren;
- Bij twijfel vooraf contact opnemen met de gemeente, provincie of erfgoedinstantie;
- Vondsten bij PAN melden.

Beoogde doelgroep en toegankelijkheid

De groep metaaldetectorzoekers is divers in leeftijd, opleiding en taalniveau. Dat maakt duidelijk waarom communicatie kort, concreet en laagdrempelig moet zijn met heldere koppen, overzichten van veelgestelde vragen en een eenvoudig aanvraagformulier voor ontheffingen.

Toegankelijke informatie in duidelijke taal is essentieel: niet alleen over het bestaan van regels, maar met begrijpelijke uitleg over toepassing en procedures (vergunningen, meldingen, toegestane locaties).

Bureauonderzoek Facebookgroepen en lokale forums: vertrouwen

In deze eerste fase van het onderzoek is bureauonderzoek uitgevoerd in verschillende Facebookgroepen en lokale forums. Mijn uitgangspunt is geweest om inzichtelijk te krijgen welk sentiment er rond melden leeft. Ik heb me gericht op individuele posts en reacties op vooral Facebook en heb via Mistral.ai ook een aantal lokale forums laten analyseren. De focus heeft op de afgelopen 12 maanden en alleen Nederlandse posts gelegen.

Onderstaand overzicht geeft een korte context (platform, maand), geanonimiseerde quote, en waarom de post relevant is (trigger/argument). Ik noem geen gebruikersnamen of directe links.

Geanonimiseerde citaten

Platform: Facebook (regionale detectorgroep) mei 2025

Quote: 'Waarom zou ik het nog melden? Ze sluiten straks overal de boel af.'

Relevantie: directe uiting van de angst dat melden tot gebiedssluitingen leidt; motiveert niet-melden als vorm van protest.

Platform: Facebook (algemene detectoristengroep) september 2024

Quote: 'Meld je alles, dan heb je niks meer - laat ze maar zoeken naar hun vergunningen.'

Relevantie: gevoel dat melden persoonlijke nadelen oplevert (verlies van vondsten); oproep tot collectief niet-melden.

Platform: Lokaal discussieforum (gemeenteforum) maart 2025

Quote: 'Iedereen die deelde met gemeente heeft z'n hotspots zien verdwijnen, geen zin meer om te helpen.'

Relevantie: ervaringsverhaal als argument: melden zou tot verlies van vindplaatsen leiden.

Platform: Facebook (reactie onder nieuwsbericht over nieuw verbod) november 2024

Quote: 'Als gemeenten onze hobby ruïneren: *mission accomplished* dan houden we onze mond.'

Relevantie: expliciete oproep tot stilzwijgen als vergelding voor beleid.

Platform: Facebook (privé-groep) juli 2025

Quote: 'Melding levert alleen maar papierwerk en gedoe; bewaren en genieten is beter.'

Relevantie: praktische frustratie en voorkeur voor eigen behoud boven administratieve last.

Platform: Facebook (reactie onder artikel over PAN) december 2024

Quote: 'Hou je locaties stil. Als iedereen gaat lopen vertellen, sluiten ze het gebied.'

Relevantie: advies om vindplaatsen geheim te houden om sluiting te voorkomen.

Platform: Lokaal nieuwsforum (screenshot van discussie) april 2025

Quote (screenshot tekst): 'Zeggen dat je gevonden hebt? Nee bedankt. Laat ze hun regels maar hebben.'

Relevantie: getoonde frustratie op publieke fora; visuele bewijsvorm die vaak viraal gaat.

Platform: Facebook (reageert onder verhaal van vinder die vondst bij museum afleverde) januari 2025

Quote: 'Die vent heeft z'n mooiste plekken verklapt, nu zijn ze allemaal dicht. Niet mijn probleem.'

Relevantie: sociale druk/afkeuring richting vindsters die wél melden.

Platform: WhatsApp (gedeeld in een gesloten WhatsApp-groep)

Quote: 'Ja, ik weet ook van die topvelden, maar je wordt er iedere keer weggejaagd door museum mensen of zelfs, één keer, de politie. Ze laten de munten liever in de grond verrotten. Schande. We willen ze zelfs schenken aan het museum, maar daar zeiden ze gewoon dat ze er al genoeg van hebben. Vreemde streek daar.'

Relevantie: perceptie van overregulering; botsende waarden; conflict tussen hobbyisten en erfgoedbescherming, zich niet erkend voelen.

Platform: LinkedIn

Quote: 'Metaaldetectie in Nederland is een voorbeeld van de "tragedy of the commons"; schatzoeken is legaal in de bovenste 30 cm van de bodem. LinkedIn-post met een interessante discussie. In deze post staan opmerkingen als 'vondsten verdwijnen naar het buitenland.'

<https://lnkd.in/p/eR4CF3ik>

Relevantie: deze post en discussies laat zien hoe vanuit de eigen wereld naar het onderwerp wordt gekeken.

Tweejaarlijkse monitor / benchmark van gemeenten

Publicatiedatum: 25 april 2023 [inspectie-oe.nl]

Bron: Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (OCW)

1. <https://www.inspectie-oe.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2023/04/25/monitor-archeologie-en-monumenten-2021-2022-benchmark-gemeenten/Monitor+monumenten+en+archeologie+2021-2022+benchmark+gemeenten+Inspectie+Overheidsinformatie+en+Erfgoed+april+2023.pdf>
2. <https://www.inspectie-oe.nl/documenten/2023/04/25/monitor-archeologie-en-monumenten-2021-2022-benchmark-gemeenten>

III.G.5

Heeft de gemeente voor haar grondgebied, of een gedeelte daarvan, een verbod op het gebruik van metaaldetectoren ingesteld?

Opmerking: In het rapport staat er geen uitgebreide uitleg bij deze vraag. Uiteindelijk hebben we via-via een toelichting op de vraag kunnen ontvangen. Deze luidt:

'Een gemeente kan archeologisch erfgoed beschermen door een metaaldetectorverbod in te stellen, bijvoorbeeld in de algemene plaatselijke verordening. Daarmee kan worden voorkomen dat gebruikers van een metaaldetector – gewild of ongewild – de archeologische context waarin de vondsten zich bevinden verstoren.'

Het lijkt erop dat de inspectie vooral signaleert hoe gemeenten omgaan met nieuwe risico's voor erfgoed en of er sprake is van proactief beleid. Wel blijkt dat een nadere interpretatie van de 30 cm-vrijstelling ontbreekt. Onduidelijk is hoe gemeenten de vrijstelling voor metaaldetectie in de bovenste 30 cm van de bodem interpreteren.

Uit het rapport wordt niet duidelijk op welke wijze gemeenten invulling geven aan de regulering van metaaldetectie binnen de kaders van de Erfgoedwet. Evenmin is inzichtelijk

hoe gemeenten de vrijstelling voor metaaldetectie in de bovenste 30 cm van de bodem beoordelen.

Vanuit detectoristen wordt dit als strijdig met de Erfgoedwet ervaren, hetgeen mede wordt ingegeven door het ontbreken van een duidelijk kader voor deze vraag.

Voorbeeld vanuit een detectorist (naam bij onderzoeker bekend)

Tijdens het onderzoek zijn wij benaderd door een detectorist met een specifieke vraag. In de gemeente waar hij woont, is voor het gehele grondgebied een archeologische verwachtingswaarde vastgesteld. Het betreft de voormalige gemeente Harenkarspel, die inmiddels is opgegaan in de gemeente Schagen.

Omdat de detectorist twijfelde, heeft hij bij de gemeente navraag gedaan of hij in de bovenste 30 cm van de bodem mocht zoeken. Eerst gaf de gemeente aan dat dit niet was toegestaan. Nadat hij echter verwees naar de Erfgoedwet, werd hem alsnog meegedeeld dat het wel was toegestaan. Naar aanleiding hiervan hebben wij deze gemeente specifiek nader onderzocht.

De gemeente beschikt niet over een actuele APV, archeologieverordening of regeling onder de Omgevingswet waarin expliciet een verbod op metaaldetectie of aangewezen gebieden is opgenomen. Uitgaande van de geldende wettelijke kaders betekent dit dat de detectorist in beginsel mag zoeken, mits hij zijn vondsten meldt in overeenstemming met de Erfgoedwet meldt.

De detectorist verwees daarnaast naar een bestemmingsplan en een beleidsplan waarin archeologische waarden zijn opgenomen. Deze documenten geven echter slechts aan dat er een kans bestaat op archeologische vondsten. Zij bevatten geen directe beperkingen, aangezien er geen specifieke gebieden zijn aangewezen waar een detectorverbod geldt.

Het advies aan de detectorist luidt om bij twijfel altijd contact op te nemen met de gemeente en de verkregen informatie schriftelijk te laten bevestigen.

Het zoeken met een metaaldetector in de bouwvoor is toegestaan. Toch kwam ik op Facebook en bij de analyse van publieke forums een aantal keren een opmerking tegen die een dubbel gevoel geeft.

Voorbeeld:

Platform: Regionaal forum (thread over muntschatmelding) februari 2025

Quote: 'Ze pakken alles wat dieper zit. Niet melden anders raak je alles kwijt.'

Relevantie: ongerustheid over dieptelimieten en eigendom, aanleiding tot niet-melden.

De vrijstelling die is gegeven, is duidelijk. Natuurlijk, we kunnen discussiëren over de 30 cm. Maar de gemiddelde ploegdiepte van een boer is tussen de 20 en 30 cm. Diepploegen of *subsoiling* (ter doorbreking van verdichte lagen) wordt alleen vaak van 30–60 cm of soms dieper gedaan. Dit onderzoek gaat hier niet over, maar toch wil ik hier wel in overweging geven flexibel om te gaan met kleine variaties rond de 30 cm, mits deze goed worden gedocumenteerd en gemotiveerd.

In slechts één recent geval is daadwerkelijk na een vondst een verbod op metaaldetectie ingesteld, en wel in het geval van de middeleeuwse goudschat van Hoogwoud¹². De gemeente Opmeer heeft naar aanleiding hiervan een detectorverbod ingesteld¹³. Nadat dit bekend werd barstte het los op de social media platformen. Veel zoekers gaven daarna aan niet langer te willen melden bij PAN, terwijl PAN er niets mee te maken had. Men vond het schrijnend dat er een verbod kwam na een vondst: dat voelde niet als waardering maar als straf, en voor velen was het de druppel die de emmer deed overlopen weer een maatregel die metaaldetectie bemoeilijkt. Vanuit de archeologie was het bedoeld om het gebied rond de vondst te beschermen, maar het had een averechts effect doordat het kwetsbare vertrouwen werd geschaad. Vandaag de dag is dat nog steeds niet hersteld, en ondanks dat de gemeente het verbod per 1 oktober 2023^{14 15} heeft ingetrokken is er landelijk grote schade aangericht. Organisaties als de DDA en PAN stimuleren nog steeds het melden van vondsten, maar zijn wel weer ver in de tijd teruggezet.

Samengevat: Binnen een deel van de metaaldetectiegemeenschap heerst nog steeds wantrouwen ten aanzien van het melden van vondsten. Deze terughoudendheid wordt vooral gevoed door een aantal veel voorkomende negatieve percepties en ervaringen:

1. **Angst voor gebiedssluitingen en verlies van vindplaatsen:** een deel van de detectoristen vreest dat meldingen ertoe leiden dat gemeenten of landeigenaren gebieden sluiten. Ervaringen en verhalen vooral binnen de onderzochte onlinegroepen suggereren dat hotspots verdwijnen als ze informatie delen of dat aantrekkelijke locaties worden afgesloten. Dit stimuleert het besluit om niet te melden als manier om de hobby en vindplaatsen te beschermen.
2. **Vrees voor verlies van vondsten en eigendom:** er heerst nog steeds grote zorg onder een deel van de detectoristen dat meldingen kunnen leiden tot het verlies van

waardevolle objecten. Sommigen geloven dat voorwerpen die gevonden zijn door de autoriteiten ingenomen worden, en het advies 'Niet melden, anders raak je alles kwijt' circuleert veel. De gedachte 'Als je alles meldt, hou je niets over' is een directe reden om vondsten privé te houden.

3. **Administratieve last en gedoe:** melden wordt vaak gezien als veel papierwerk en bureaucratie ('PAN eist te veel'), zodat mensen kiezen voor het privé bewaren en genieten van vondsten in plaats van een administratief traject te doorlopen.
4. **Vergelding en protest tegen overheidsbeleid:** voor een deel van de gemeenschap is niet melden een bewuste reactie op regels die als beperkend of onrechtvaardig worden ervaren. Niet meewerken wordt gezien als verzet, opmerkingen als 'Laat ze maar zoeken naar hun vergunningen' of 'Dan houden we onze mond' illustreren die houding.
5. **Sociale druk binnen de gemeenschap:** er bestaan sociale druk en afkeuring richting leden die wél melden, vooral wanneer men gelooft dat melden leidt tot verlies van toegang voor anderen. Die groepsdruk versterkt de neiging om stil te blijven.

Samengevat: de terughoudendheid om vondsten te melden komt voort uit angst voor gebiedsverlies, bezorgdheid over eigendom, het ervaren van administratieve lasten, verzet tegen beleid en sociale druk binnen de gemeenschap, ondanks de positieve bijdrage van organisaties als de DDA en PAN. Het '*Detector Magazine*' van de DDA laat juist zien dat vondsten niet worden afgepakt maar dat het melden juist wordt gewaardeerd en kan leiden tot heel mooie verhalen.

Samen beter omgaan met vondsten - doe mee

Het melden van vondsten kan soms twijfel en onzekerheid oproepen. Om meldingen te stimuleren en samenwerking te versterken, stellen we de volgende concrete en toegankelijke aanbevelingen voor.

Doe mee, samen beschermen we ons cultuurhistorisch erfgoed.

1. **Maak gebiedsbeheer duidelijk en transparant:** leg proactief uit hoe meldingen worden verwerkt en welk beleid er rond vindplaatsen geldt. Melden mag niet automatisch tot afsluiting leiden, tenzij daar duidelijke, goed verklaarde redenen voor zijn.

Geef heldere criteria en een stap-voor-stap-uitleg van eventuele gebiedssluitingen, zodat mensen niet onnodig gaan speculeren of bang worden.

2. **Maak** eigendom en vondstrecht helder: licht het juridische kader rond vondsten en het eigendom daarvan eenvoudig en begrijpelijk toe. Geef aan wat de rechten van de vinder zijn en wat er met gemelde vondsten kan gebeuren (bijvoorbeeld bruikleen, vergoeding, opname in collecties).

Zorg voor een eerlijke, transparante afhandelprocedure bij belangrijke vondsten inclusief waardebeoordeling en mogelijke vergoedingen, zodat vindsters niet het gevoel hebben iets te verliezen.

3. **Maak melden makkelijk en verminder administratieve lasten:** maak het meldingssysteem zo laagdrempelig mogelijk: eenvoudige digitale formulieren, mobiele apps of één kort stappenplan.

Bied begeleiding aan bij het melden: hulplijnen, voorbeeldformulieren of korte begeleidingstrajecten zodat vindsters niet vastlopen in administratie. Hier moet gelijk duidelijk worden gezegd dat PAN-medewerkers dit al doen. De uitdaging voor PAN is dat ze met beperkte capaciteit en middelen moeten werken. Door PAN een nog centralere plek en financiële middelen te geven kan er iemand worden aangenomen die zich fulltime met dit onderwerp kan gaan bezighouden.

4. **Ga in gesprek met de detectiegemeenschap en bouw aan betrokkenheid:** organiseer platforms voor een open dialoog met detectoristen. Dat kan in de vorm van bijeenkomsten, online forums of lokale overleggroepen om zorgen te bespreken en samen beleid te vormen.

Benadruk de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het behoud van erfgoed en ontwikkel samenwerkingsvormen waarin de kennis en passie van detectoristen benut wordt.

Goede voorbeelden zijn de PAN-events, maar ook de activiteiten die door Landschap Erfgoed Utrecht en Erfgoedhuis Zuid-Holland worden georganiseerd.

5. **Erken en waardeer de bijdrage van detectoristen:** laat zien dat de vondsten en de informatie die detectoristen leveren waardevol zijn. Publieke erkenning, tentoonstellingen van vondsten en vermeldingen van de vinders bij de tentoonstelling en publicaties kunnen helpen. Waardeer hun bijdrage zichtbaar.

Deel en promoot succesvolle voorbeelden van samenwerking tussen detectoristen en erfgoedinstellingen om een positieve cultuur van melden te stimuleren.

PAN en DDA doen dit al. Door de DDA extra financiële middelen te geven zou de vereniging voor een dag in de week iemand in dienst kunnen nemen om dit op te pakken, zeker als dat in samenwerking met de nieuwe medewerker van PAN gebeurt.

Onderzoeksvragen fase 2

Op basis van het onderzoeksresultaat van fase 1 kunnen diverse vervolgonderzoeksvragen worden geformuleerd die ik graag door studenten bestuurskunde en rechten zou willen laten uitvoeren:

Voor studenten bestuurskunde:

- **Analyse van de redenen/oorzaken achter de toename van gemeentelijke verboden en diversiteit in beleid en regelgeving:** fase 1 van het onderzoek heeft vastgesteld dat het aantal lokale metaaldetectierichtlijnen en -verboden is toegenomen, maar verklaart niet de redenen hiervoor. Er is ook een inconsistentie in de manier waarop regels worden vastgelegd en gecommuniceerd.
 - *Vraag:* welke onderliggende redenen (politiek, maatschappelijk, praktisch) motiveren gemeenten om steeds vaker specifieke verboden of beperkingen voor metaaldetectie in te stellen, en waarom wijken deze vaak af van de landelijke richtlijnen van de RCE?
 - *Vraag:* hoe kunnen gemeenten hun communicatiestrategieën en de vindbaarheid van hun regelgeving (APV's, vergunningen, ontheffingsprocedures) verbeteren om te voldoen aan de behoeften van detectoristen en andere burgers, en wat zijn best practices op dit gebied?
 - *Vraag:* welke rol spelen (tekortschietende) interbestuurlijke samenwerking en coördinatie tussen gemeenten, provincies en erfgoedinstanties bij de versnippering en inconsistentie van de regelgeving en communicatie rond metaaldetectie?
- **Beleidsimplementatie en vertrouwensherstel:** het onderzoek laat een aanzienlijk wantrouwen binnen de detectiegemeenschap tegenover het melden van vondsten zien. Dat gevoel wordt gevoed door angst voor gebiedssluitingen, verlies van eigendom en administratieve last.
 - *Vraag:* welke specifieke beleidsinterventies en communicatiestrategieën kunnen overheden en erfgoedinstanties implementeren om het wantrouwen onder metaaldetectieën te verminderen, meldingen te stimuleren, en de samenwerking te verbeteren?
 - *Vraag:* hoe kan de administratieve last van het meldingsproces voor archeologische vondsten worden vereenvoudigd en tegelijkertijd de kwaliteit en volledigheid van de gemelde informatie worden gewaarborgd, en welke rol kan PAN en de DDA daarin spelen?
 - *Vraag:* op welke wijze kan de kennis over regels en meldplichten effectief worden verspreid onder een breed publiek, inclusief eventuele educatieve programma's of lesmateriaal op scholen?

Voor studenten rechten:

- **Juridische duidelijkheid en interpretatie van de Erfgoedwet:** de Erfgoedwet laat open hoe gemeentelijke verboden worden vastgelegd en gecommuniceerd, en definieert niet specifiek wat een archeologische vondst is of hoe deze moet worden gemeld.
 - *Vraag:* hoe kunnen de Erfgoedwet en het Besluit Erfgoedwet archeologie worden verduidelijkt om een eenduidige en juridisch bindende definitie te geven van een 'archeologische vondst'.
 - *Vraag:* maak een voorstel voor het melden van vondsten aan 'Onze Minister' die laagdrempelig is.
 - *Vraag:* in hoeverre zijn de inconsistenties in de communicatie vanuit officiële instanties (RCE, PAN, gemeenten, provincies) juridisch problematisch voor burgers die zich aan de meldplicht willen houden, en welke juridische stappen kunnen er worden ondernomen om dit te harmoniseren?
 - *Vraag:* wat zijn de juridische consequenties voor detectoristen die onbewust of bewust lokale verboden overtreden of vondsten niet melden, gezien de slechte vindbaarheid en inconsistente communicatie van die regels door gemeenten?
- **Eigendomsrecht en vondstrecht:** Er heerst angst voor verlies van vondsten en eigendom bij melding.
 - *Vraag:* hoe kan het juridische kader rond eigendom en vondstrecht, inclusief de rechten van de vinder en de afhandelingsprocedure (bruikleen, vergoeding), op een transparante en begrijpelijke wijze worden gecommuniceerd naar het brede publiek en de detectiegemeenschap?
 - *Vraag:* welke juridische mechanismen kunnen worden ingevoerd om een eerlijke waardebeoordeling en eventuele vergoeding van belangrijke archeologische vondsten te waarborgen, om zo de vrees voor 'verlies van vondsten' tegen te gaan?
- **Juridische houdbaarheid van lokale verordeningen:** gemeenten hebben de bevoegdheid om detectieverboden in te stellen, maar de wijze waarop dit gebeurt is divers en niet altijd duidelijk.
 - *Vraag:* een analyse van de juridische houdbaarheid en consistentie van de verschillende typen gemeentelijke besluiten (APV's, aanwijzingsbesluiten, erfgoedverordeningen) die metaaldetectie reguleren, in het licht van de Erfgoedwet en algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

- o *Vraag:* wat zijn de juridische implicaties van de voorgestelde 'flexibele omgang' met de 30 cm dieptelimiet bij verstoring van de bodem, en welke juridische kaders zijn nodig voor de documentatie en motivatie hiervan?

Verwijzingen

- 1) https://www.cultureelerfgoed.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2019/01/01/metaaldetectie-in-nederland/brochure_metaaldetectie_nederlands_sept2021.pdf
- 2) <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/archeologische-vondsten-melden>
- 3) <https://formulier.cultureelerfgoed.nl/archis/vondstmeldingsformulier>
- 4) <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/archeologische-vondsten-melden/metaaldetectie>
- 5) <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/archeologische-vondsten-melden>
- 6) <https://portable-antiquities.nl/pan/resources/downloads/NL-3-Verkorte%20regels%20metaaldetectie%20NL.pdf>
- 7) https://portable-antiquities.nl/pan/resources/downloads/Metaaldetectie_NL_sept2021.pdf
- 8) <https://uitspraken.rechtspraak.nl/resultaat?uitspraakdatuma=05-01-2016&uitspraakdatumb=05-09-2025&uitspraakdatumrange=tussen&zoekterm=metaaldetector, limburg, vliegtuig&inhoudsindicatie=zt0,zt0,zt0&publicatiestatus=ps1&sort=Relevance>
- 9) <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/metaaldetectie-in-nederland>
- 10) <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/metaaldetectie-in-nederland>
- 11) <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/>
- 12) <https://nos.nl/artikel/2466810-unieke-middeleeuwse-schat-gevonden-met-metaaldetector-in-hoogwoud>
- 13) <https://archeologiewestfriesland.nl/de-schatvondst-van-hoogwoud/>
- 14) <https://vvdopmeer.nl/2023/06/23/detectorverbod-ingetrokken/>
- 15) <https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/west-friesland/omstreden-detectorverbod-na-vondst-goudschat-ingetrokken.-dit-was-een-pittige-maatregel-maar-die-heeft-wel-gewerkt-/11553431.html>

Zoek opdrachten

Zoekopdracht 'metaaldetector' en datum 01-01-2016, Zoeken op metaaldetector = 70 resultaten. Op detector = 16?, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/ZoekResultaat?tekst=metaaldetector&datumrange=op&datumop=01-01-2016&date-input--2=01-01-2016&indeling=>

Zoekopdracht 'metaaldetector' en datum 01-01-2020, Zoeken op metaaldetector = 77 resultaten. Op detector = 18?, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/ZoekResultaat?tekst=metaaldetector&datumrange=op&datumop=01-01-2020&date-input--2=01-01-2020&indeling=>

Zoekopdracht 'metaaldetector' en datum 01-01-2024, Zoeken op metaaldetector = 100 resultaten. Op detector = 21?, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/ZoekResultaat?tekst=metaaldetector&datumrange=op&datumop=01-01-2024&date-input--2=01-01-2024&indeling=>

Zoekopdracht 'metaaldetector' en datum 01-01-2025, Zoeken op metaaldetector = 96 resultaten. Op detector = 21?, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/ZoekResultaat?tekst=metaaldetector&datumrange=op&datumop=01-01-2025&date-input--2=01-01-2025&indeling=>

Alleen regelingen onder de Omgevingswet, Zoeken op metaaldetector = 0, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/ZoekResultaat?tekst=metaaldetector&datumrange=op&datumop=01-01-2025&date-input--2=01-01-2025&indeling=&omgevingswet=ja>

Alleen regelingen onder de Omgevingswet, Zoeken op detector = 1, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/ZoekResultaat?tekst=detector&datumrange=op&datumop=01-01-2025&date-input--2=01-01-2025&indeling=&omgevingswet=ja>

Internetbronnen

Zoeken met een metaaldetector, <https://www.inspectie-oe.nl/onderwerpen/vondsten-zoeken-met-metaaldetector>

Piepkaart, <https://piepkaart.nl/verboden-zoekgebieden>

Uitleg regels Hobbybuiten.nl, <https://hobbybuiten.nl/alle-metaaldetector-regels-in-nederland-boetes-gedragscodes/>

Groeidocument incidenten munitie, https://www.nginfra.nl/wp-content/uploads/2024/12/Overzicht_OO-gerelateerde-incidenten-in-Nederland.pdf

Beleidsnota archeologie, Geldend van 19-01-2021 t/m 04-07-2023 met terugwerkende kracht vanaf 01-12-2012, <http://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR653091/1> (regel vervallen per 05-07-2023)

Besluit Erfgoedwet archeologie, Geldend van 1-4-2024 tot heden, Besluit Erfgoedwet archeologie

EEN WAARDEVOLLE HOBBY ONDER DRUK

ONDERZOEKSVERSLAG ROUTEGIDS "INVLOED HUIDIG APV-BELEID OP METAALDETECTIE EN FARO"

Dit onderzoek brengt de impact van lokale APV-regels op metaaldetectie in kaart. De resultaten tonen een toename in gemeentelijke verboden en een gebrek aan duidelijke communicatie en eenduidige uitleg over de geldende afspraken.

Hoewel de kennis over regels hoog is, heerst er veel wantrouwen rondom het melden van vondsten. De angst voor gebiedssluitingen, bureaucratie en verlies van eigendom zorgt voor terughoudendheid. Een verbeterde, laagdrempelige communicatie is daarom cruciaal.

Focus op transparantie, eenvoudige meldingen en actieve dialoog om de samenwerking te verbeteren en de waarde van metaaldetectie voor erfgoed effectief te benutten.

**WORD LID & LEES HET
VERSLAG ONLINE.**

www.detectoramateurl.nl